

نسبت سنجی نظریات مرحوم میرزای قمی، میرزای شیرازی و محقق قزوینی

امکان وقوعی	ثمره	نظریه	قائل
-	حمل لفظ بر معنای مجازی	شهرت، قرینه صارفه است	قمی
منکر وقوع	توقف در معنای لفظ	شهرت، موجب تردید است	شیرازی
تصریح به وقوع	حمل لفظ بر معنای مجازی	شهرت، قرینه صارفه است	قزوینی

کلام صاحب فصول در فرق بین «شهرت» در منقول و مجاز مشهور

شهرت در نقل، **علت** است = حتی اگر مغفول باشد، علقه وضعیه باقی است.
 شهرت در مجاز مشهور، **قرینه صارفه** است = لذا همواره باید مدّ نظر باشد

اگر برخی از اقسام نقل، علم به نقل، **مستند به علم به شهرت** باشد:
 در این صورت فرقی بین نقل و مجاز مشهور نیست.

مراد صاحب فصول چیست؟

ملاحظه شهرت برای تبادر **حیثیت تقییدیه** است = مجاز مشهور

ملاحظه شهرت برای تبادر **حیثیت تعلیلیه** است = منقول

نظر صاحب فصول در انتها :

ممکن است جایی که، حیثیت تقییدیه باشد هم منقول باشد

کلام صاحب المسترشدين

وضعیت	توضیح	مرحله
حصول معنای مجازی	بدون توجه به شهرت = ظهور لفظ در معنای حقیقی توجه به شهرت بدون قرینه صارفه = ظهور لفظ در معنای حقیقی توجه به شهرت به همراه قرینه صارفه = ظهور لفظ در معنای مجازی	اول
حصول معنای مجازی	توجه به شهرت = موجب تردید بی معنای حقیقی و مجازی است	دوم
حصول معنای مجازی	توجه به شهرت = ظهور لفظ در معنای مجازی بی توجه به شهرت = ظهور لفظ در معنای حقیقی	سوم
حصول نقل و اشتراک لفظی	توجه به شهرت = ظهور لفظ در معنای مجازی بی توجه به شهرت = مساوی بودن لفظ در معنای حقیقی و مجازی	چهارم
حصول نقل و ترک معنای اول	بی توجه به شهرت = ظهور لفظ در معنای مجازی	پنجم

سه نوع مجاز مشهور در کلام مرحوم اصفهانی

نوع اوّل = معنای حقیقی اخذ می شود

نوع دوّم = شهرت، قرینه **صارفه** از معنای حقیقی هست ولی معنای مجازی را معین نمی کند

(نظریه مرحوم شیرازی)

این قسم تنها برای «ابهام گویی» مفید است

قسم سوم = شهرت **صارفه** از معنای حقیقی و **تعیین کننده** معنای مجازی است

(نظریه میرزای قمی)

جمع بندی مجاز مشهور (۱)

وضع تعینی را قبول نداریم

اینکه کثرت استعمال باعث پیدایش وضع شود را منکر شدیم
چرا که: گفتیم وضع، اعتباری است و امور اعتباری، محتاج علل اعتباری هستند.

۱

جمع بندی مجاز مشهور (۲)

حقیقت اعم است از :

۱. استعمال لفظ در موضوع له
۲. استعمال لفظ در فی معنی الموضوع له

کثرت استعمال موجب پیدایش آنس و خطور معنی از لفظ می شود که این استعمال حقیقی است بی آنکه استعمال در موضوع له باشد

جمع بندی مجاز مشهور (۳)

شهرت، قرینه صارفه مجازیه در ناحیه **متکلم** یا در ناحیه **سامع**؟

۳

در ناحیه **متکلم یعنی** : آیا متکلم وقتی لفظی را در معنایی استعمال می کند، به قرینه بودن شهرت اعتماد کرده است؟

۴

در ناحیه **سامع یعنی** : اگر معنایی از لفظ متبادر می شود، آیا تبادر این لفظ برای سامع ناشی از شهرت است و یا از حاق لفظ؟

جمع بندی مجاز مشهور (۴)

قابل قبول ترین تقریر از مجاز مشهور:

۵ اگر معنایی از لفظی متبادر می شود و این تبادر ناشی از شهرت است، آن لفظ در آن معنا مجاز مشهور است

۶ ولی اگر کثرت استعمال باعث شده باشد که معنای کثیر الاستعمال از حاق لفظ فهمیده شود، این لفظ نسبت به آن معنا منقول است و آن معنی برای آن لفظ فی معنی الوضع است

۷ ظاهراً چنین تقریری از مجاز مشهور، هم ممکن است و هم واقع شده است

منشأ علقه حاصله بین لفظ و معنی

استعمال در موضوع له = **حقیقت**

کثرت استعمال در معنای دوم

معنای موضوع له فهمیده می شود = **حقیقت**

معنای دوم فهمیده می شود

از حاق لفظ = **معنای منقول**

به سبب شهرت = **مجاز مشهور**